

POSTANOWIENIE

Dnia 21 lutego 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Dończyk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Anna Owczarek

SSN Krzysztof Strzelczyk

w sprawie z powództwa M. A.
przeciwko A. A.
o ustanowienie rozdzielności majątkowej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 21 lutego 2020 r.,
zażalenia powoda
na postanowienie Sądu Okręgowego w P.
z dnia 14 listopada 2019 r., sygn. akt IV WSC (...),

1) oddała zażalenie,

**2) zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 692 (sześćset
dziewięćdziesiąt dwa) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania
zażaleniowego.**

UZASADNIENIE

Zaskarżonym przez powoda M. A. postanowieniem z dnia 14 listopada 2019 r. Sąd Okręgowy w P. odrzucił skargę kasacyjną powoda od wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 25 lipca 2019 r. (sygn. akt. IV Ca (...)).

Odnosząc się do wskazanej w odrzuconej skardze kasacyjnej kwoty 58 700 zł - jako wartości przedmiotu zaskarżenia, Sąd Okręgowy podniósł, że powód

określił w skardze wartość majątku wspólnego na kwotę 41 100 zł oraz dodatkową kwotę 18 000 zł z tytułu obciążającego strony kredytu.

Sąd drugiej instancji zauważył jednak, że w rozpoznawanej sprawie apelacja pozwanej A. A. nie zawierała określenia wartości przedmiotu zaskarżenia, a w pozwie powód podał, że wartość przedmiotu sporu wynosi 5 000 zł. Sąd Okręgowy zauważył ponadto, że w pozwie powód wyjaśnił, że w trakcie trwania związku małżeńskiego strony wspólnie nie nabyły niemal żadnego majątku (z wyjątkiem samochodu osobowego oraz kilku mebli i sprzętu AGD i RTV) i podał, że łączna wartość tego majątku wynosi ok. 5 000 zł. Sąd Okręgowy podkreślił przy tym, że stanowisko to zostało przez powoda podtrzymane na rozprawie w dniu 26 września 2018 r. i dodał, że wyżej wymieniona kwota stanowiła wartość przedmiotu sporu przez cały okres postępowania.

Sąd drugiej instancji uznał, że skoro zasadą jest, że wartość przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną nie może przewyższać wartości przedmiotu sporu, ani wartości przedmiotu zaskarżenia w postępowaniu apelacyjnym (a wyjątki od niej dotyczą rozszerzenia powództwa oraz zasądzenia ponad żądanie), to ustalenie wartości przedmiotu zaskarżenia w skardze kasacyjnej przez powoda na kwotę 58 700 zł było nieprawidłowe i miało jedynie na celu uzasadnić dopuszczalność wniesionego przez niego środka zaskarżenia.

Mając to na względzie, Sąd Okręgowy stwierdził, że wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż wymagana w art. 398² § 1 k.p.c. kwota 50 000 zł i uznając skargę za niedopuszczalną odrzucił ją (art. 398⁶ § 2 k.p.c.).

Powód zaskarżył postanowienie Sądu Okręgowego z dnia 14 listopada 2019 r., zarzucając Sądowi drugiej instancji naruszenie art. 398² § 1 zd. 1 k.p.c. polegające na jego zastosowaniu w sytuacji, w której wartość przedmiotu zaskarżenia w oczywisty sposób przekracza kwotę 50 000 zł. Zdaniem powoda, skoro w pozwie podano kwotę 5 000 zł jako wartość przedmiotu sporu, a w apelacji w ogóle jej nie wskazano, to obowiązkiem Sądu było sprawdzenie wartości przedmiotu sporu na podstawie art. 25 § 1 k.p.c. albo zobowiązanie autora apelacji do wskazania tej wartości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Ustalenie wartości przedmiotu zaskarżenia, a następnie wskazanie tej kwoty w skardze kasacyjnej nie może nastąpić w sposób dowolny - bez odniesienia do roszczeń, które zostały objęte rozstrzygnięciem sądu drugiej instancji. W przypadku sporów o prawa majątkowe jedynie wartość tych roszczeń przy uwzględnieniu zakresu, w którym strona skarży orzeczenie sądu drugiej instancji wyznacza wartość przedmiotu sporu (zaskarżenia) objętego skargą kasacyjną.

Należy mieć także na względzie, że chociaż wartość tych roszczeń wskazuje powód - to na nim spoczywa obowiązek oznaczenia wartości przedmiotu sporu i to już w chwili wnoszenia pozwu (art. 187 § 1 pkt 1 k.p.c.), to jednak oznaczenie to może być zweryfikowane przez sąd i to zarówno z inicjatywy strony przeciwnej, jak też z urzędu.

Wskazać tu należy na przepis art. 25 § 1 i 2 k.p.c., który stanowi podstawę do dokonania sprawdzenia przez sąd wartości przedmiotu sporu i jednocześnie określa granice czasowe tej kontroli. Zgodnie z tą regulacją, sąd może na posiedzeniu niejawnym sprawdzić wartość przedmiotu sporu oznaczoną przez powoda i zarządzić w tym celu dochodzenie. Z kolei po doręczeniu pozwu sprawdzenie takie nastąpić może jedynie na zarzut pozwanego, zgłoszony przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy.

W rozpoznawanej sprawie, jak trafnie zauważył Sąd Okręgowy, powód w pozwie oznaczył wartość przedmiotu sporu na kwotę 5 000 zł i wartość ta nie podlegała sprawdzeniu ani z urzędu, ani na żądanie pozwanej (art. 25 § 1 i 2 k.p.c.). Zauważyć należy także, że nie nastąpiło rozszerzenie powództwa, ani Sądy obu instancji nie orzekły ponad żądanie.

Okoliczność ta ma istotne znaczenie, gdyż już w orzecznictwie przedwojennym Sąd Najwyższy przyjmował, że wartość przedmiotu sporu podana przez powoda w pozwie i nie zakwestionowana w sposób przewidziany prawem obowiązuje w dalszym toku sporu dopóki dopóty przedmiot sporu nie dozna zmiany (zob. orzeczenie z dnia 10 lutego 1937 r., C.II. 2438/36, PPIA 1937/3, poz. 215).

Stanowisko takie Sąd Najwyższy prezentował także później przyjmując, że wskazana w pozwie wartość przedmiotu sporu, która nie została sprawdzona przez sąd pierwszej instancji w myśl art. 25 § 1 i 2 k.p.c., pozostaje aktualna

w postępowaniu apelacyjnym - art. 368 § 2 k.p.c. i kasacyjnym - art. 368 § 2 w zw. z art. 398⁴ § 3 i art. 398²¹ k.p.c. (zob. postanowienie z dnia 20 października 2008 r., I PZ 26/08, OSNP 2010, nr 5-6, poz. 67 oraz postanowienie z dnia 24 listopada 2016 r., III CZ 46/16, niepubl.).

Mając to na względzie należy przyjąć, że wskazana w pozwie kwota 5 000 zł musi stanowić punkt wyjścia dla prawidłowego ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia w postępowaniu kasacyjnym.

W konsekwencji, skoro Sąd pierwszej instancji orzekł zgodnie z żądaniem pozwu, a pozwana zaskarżyła to orzeczenie w całości, to w badanej sprawie wartość przedmiotu zaskarżenia w postępowaniu apelacyjnym była tożsama z wartością przedmiotu sporu. Tym samym, biorąc pod uwagę, że Sąd drugiej instancji rozstrzygał jedynie o roszczeniu zgłoszonym w pozwie, nie jest możliwe wskazanie w skardze kasacyjnej - jako wartości przedmiotu zaskarżenia, kwoty wyższej niż ta, którą powód wskazał w pozwie - 5 000 zł i która powinna była zostać podana w apelacji.

W tym stanie rzeczy zarzuty powoda podniesione w zażaleniu należy uznać za chybione. Sąd drugiej instancji prawidłowo bowiem stwierdził, że wartość przedmiotu zaskarżenia podana przez powoda w skardze kasacyjnej jest zawyżona i trafnie odrzucił jego skargę jako niedopuszczalną (art. 398² § 1 k.p.c.). Z tych względów, na podstawie art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

O kosztach postępowania zażaleniowego Sąd Najwyższy orzekł na wniosek zgłoszony w odpowiedzi pozwanej na zażalenie na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 394¹ § 3, 391 § 1 i 398²¹ k.p.c. biorąc pod uwagę faktyczną wartość przedmiotu zaskarżenia wynikającą z wartości przedmiotu sporu podanej w pozwie.

jw